

İMECE SORUNLAR ARAŞTIRMASI YÖNTEMİ

İmece kapsamında ele alınacak meselelerin üretilmesi için yürütülen Sorunlar Araştırması üç ana kaynaktan beslenmektedir.

LİTERATÜR TARAMASI

Sorunlar araştırmasının ilk aşamasında Türkiye’de eğitim alanındaki eksiklikler ve zayıf alanları belirlemek amacıyla bir masa başı araştırma gerçekleştirildi. Bu kapsamda küresel, ulusal ve yerel veri, endeks, rapor ve araştırmalar incelenerek bir literatür taraması yapıldı. Araştırmanın temelini oluşturan bu süreç, Türkiye’nin mevcut eğitim durumu hakkında bir çerçeve oluşturulmasına yardımcı oldu.

UZMAN GÖRÜŞLERİ

Masa başı araştırması tamamlandıktan sonra Türkiye için öncelikli alanları belirlemek amacıyla eğitim sektöründen uzmanlara danışıldı. Böylece masa başı araştırmada öne çıkan sorunlar ile ilgili daha özgün deneyim ve birikimlerin araştırma sürecine dahil edilmesi mümkün kılındı. Katılımcı kolaylaştırıcılık yöntemleri kullanılarak yapılan atölye çalışması sonucunda eğitim alanındaki en öncelikli sorunların tespit edilmesi amaçlandı.

FAYDALANICILARIN GÖRÜŞLERİ

Araştırmanın üçüncü aşamasında, değişimin ve yaratılacak sosyal değer en yüksek olabileceği alanları anlamak hedeflendi. Bu amaçla eğitim alanındaki en temel iki faydalanıcı olan öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine danışıldı. Öğretmenlere açık uçlu sorular sorularak bir online anket uygulandı. Öğrencilerin deneyimleri için de Eğitim Reformu Girişimi ve Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı’nın 2016 yılında yayınladığı “Çocukların Gözünden Okulda Yaşam” araştırma raporunun çıktıları incelendi.

Bu üç çalışmadan edinilen kapsamlı bilgiler bütüncül bir şekilde birbirlerini besleyerek Türkiye’deki eğitim sorunlarına ihtiyaçlar doğrultusunda en yüksek sosyal değeri yaratabilecek öncelikli alanların tespit edilmesini sağladı.

Mesele konuları ise, bu üç kümenin kesişimi sonucunda belirlendi. Eğitim üzerine gerçekleştirilen literatür taraması, uzman görüşleri ve faydalanıcı deneyimlerini bir arada değerlendirilerek İmece’nin çözüm yaratabileceği ortak konu alanları tespit edildi ve mesele sorunları olarak filtrelendi.

I. Literatür Taraması

Türkiye’de eğitim alanındaki temel sorunların belirlenebilmesi için aşağıdaki küresel endekslerden bir derleme hazırlandı.

- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) İyi Yaşam Endeksi
- OECD Uluslararası Öğrenci Performansı Değerlendirmesi (PISA)
- İnsani Gelişme Endeksi
- Herkes için Eğitim Kalkınma Endeksi
- Sosyal Gelişme Endeksi

İncelenen küresel endekslere göre, Türkiye’de ilköğretimde net okullaşma oranının yüksek olduğunu söylenebilir. Ancak ortaöğretim düzeyinde net okullaşma oranı, yüksek öğretime erişim ve cinsiyet eşitliği konusunda Türkiye’nin sıralamalarda geri kaldığını gözlemlenmiştir.

Eğitim alanındaki sorunlar hakkında daha kapsamlı bilgi edinmek için ise aşağıdaki kurumların raporları incelendi.

- Eğitim Reformu Girişimi
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)
- İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch)
- Dünya Bankası
- Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-Sen)
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

Bu araştırma ile her çocuğun bireysel ihtiyaçlarına duyarlı, kendilerini ifade edebilecekleri, kapsayıcı, küresel dünyada ihtiyaç duyacakları bilgi ve becerileri kazandıran, çoğulcu bir eğitim sunabilmek için gerekli öğeleri incelenirken, Türkiye’nin bu çerçevedeki mevcut durumunu ve sorunlarını belirlemek hedeflendi.

Bu araştırma neticesinde eğitim alanındaki temel sorunlar iki ana başlık altında toplandı:

Eğitime Erişim **Eğitimin Niteliği**

Eğitime erişim alanında, Türkiye’de eğitime erişimde güçlük yaşayan dezavantajlı gruplar ve yaşadıkları zorluklar değerlendirildi. Eğitimin niteliği başlığı altında ise, öğrencilerin bilgi ve becerilerin gelişmesinin önüne çıkan etmenlerin neler olduğu incelendi.

İncelenen raporlardan yola çıkarak, Türkiye’deki dezavantajlı gruplar aşağıdaki gibi gruplandırıldı:

- a) Kız çocuklar
- b) Engelli çocuklar
- c) Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar
- d) Çalışan çocuklar
- e) Yerinden edilmiş çocuklar
- f) Çatışma bölgesinde yaşayan çocuklar
- g) Yoksul ailelerin çocukları

“Eğitimin niteliği” başlığı altında ise, temel olarak aşağıdaki konulara değinildi:

- a) Okul donanımı
- b) Öğretmenlerin mesleki gelişimi
- c) Erken çocukluk eğitimi
- d) Teknoloji okur yazarlığı – STEM eğitimi
- e) 21. yüzyıl yetkinlikleri

II. Uzman Çalıştayı

Sorunlar araştırmasını besleyen ikinci kaynak, Türkiye’de eğitim alanında faaliyet gösteren ve/veya eğitim sektörüyle ve paydaşlarıyla dirsek temasında olan akademisyenler, sivil toplum çalışanları, öğretmenler ve profesyonellerin bir araya geldiği uzmanlar çalıştayı oldu. Bu etkinliğin amacı, Türkiye’de eğitim alanında öncelikli sorunları belirlemek ve masa başı araştırmasını uzman deneyimleri ile beslemektir.

Çalışmaya **MEF Üniversitesi, Robert Kolej, Vehbi Koç Vakfı, AÇEV, TEGV, Khan Academy, İELEV, ERG, Yenilikçi Öğrenme Merkezi, Bahçeşehir Üniversitesi BAUSTEM, Boğaziçi Üniversitesi Yaşamboyu Eğitim Merkezi, ÖRAV, Başka Bir Okul Mümkün ve Vestel** kuruluşlarını temsil eden 17 uzman katıldı.

Çalışma, tüm paydaşların katılımcı bir sürece dahil edilmesi yaklaşımı ile gerçekleştirildi. Her biri 4-5 kişiden oluşan 4 gruba 3 soru yöneltildi. Katılımcıların öncelikle ideal eğitim sisteminin özellikleri üzerine kurgusal bir tartışma gerçekleştirilmesi istendi. Sonrasında Türkiye’deki eğitim sisteminin bu ideal kurgudaki konumunun tartışılması ve temel sorunların belirlenmesi, sonuç olarak da bu sorunların önceliklendirilmesi istendi. Çalıştayı temel amacı Türkiye’de eğitim alanındaki sorunların önceliklendirilmesi olsa da cevapların hasat edilmesi sürecinde katılımcıların çalışma boyunca paylaştıkları tüm görüşleri, araştırmanın bir çıktısı olarak değerlendirildi. Böylelikle her bir katılımcının görüş ve önerilerinin kapsanması hedeflendi.

Uzman çalıştayı çıktılarının tümü bir araya getirilip gruplandırılarak 11 temel başlık altında toplandı. Birbiriyle oldukça ilişkili olan bu 11 başlığın çoğunun arasında sebep-sonuç ilişkisi gözlemlenmesinin yanı sıra; birbirini tamamlayan bu sorunlar, aralarında bir öncelik sıralaması arz etmemekte. Bu başlıklar, yine bir bir öncelik sıralaması gözetmeksizin, şu şekilde özetlenebilir:

1. Eğitime erişim herkes için eşit değil, eğitim sistemi ayrımcı bir yapıya sahip.
2. Eğitim merkezîyetçi ve dayatmacı, bunun sonucu olarak eğitim esnek ve farklılaşabilen bir yapıya sahip değil.
3. Eğitim, birbirinden öğrenmeye kapalı ve katılımcı değil.
4. Eğitim sistemi ihtiyaçlara ve potansiyele göre şekillenmiyor.
5. Eğitim sistemi beceri kazandırmıyor.
6. Eğitim motive etmiyor, mutluluk vermiyor.
7. Hayatla ve toplumla iç içe olmayan; hayata hazırlamayan bir eğitim sistemi var.
8. Öğretmenlerin mesleki gelişimi yetersiz.
9. Eğitimde teknolojinin kullanımını yeterli değil.
10. Aileleri de desteklemek, eğitim sistemine dahil etmek gerekiyor.
11. Sınav sistemi problemlidir.

III. Saha Araştırması

Saha araştırması, sorunlar araştırmasının üçüncü kümesini oluşturmakta ve eğitimin en temel paydaşlarının gözünden sorunları anlamayı amaçlamaktadır. Bu çalışmanın yapılmasının sebebi paydaşların gözünden sorunları tespit ederek değişim ve etkinin en yüksek olacağı alanları belirlemektir.

Bu sebeple öğretmen ve öğrencilerin deneyimlediklerini ortaya çıkarmayı hedefleyen iki farklı çalışma üzerine yoğunlaşıldı.

Eğitimin ana paydaşlarından olan öğretmenlerin kendi deneyim ve birikimlerine danışmak ve öncelikli gördükleri problem alanlarını anlayabilmek amacıyla açık uçlu sorular tasarlayarak online bir anket gerçekleştirildi. Bu anket sonucunda öğretmenlerden alınan 200'den fazla cevap değerlendirildi.

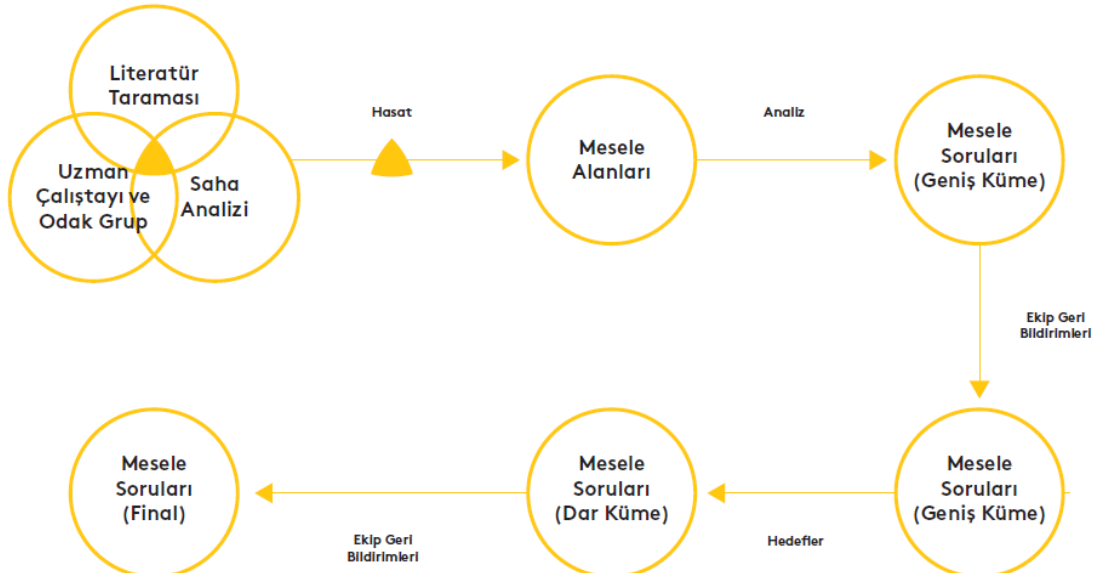
Çalışmanın sonucunda çıkan bulgular şu alt başlıklar altında toplandı:

- Müfredat
- Eğitim sistemi/modeli
- Öğrenci-Öğretmen-Veli arasındaki iletişimsizlik
- Okullar
- Öğretmen eğitimi ve donanımı
- Okul yönetimi
- Öğretmen ve öğrenci motivasyonsuzluğu
- Öğrencilerin öznel deneyimlerini anlamak amacıyla ise ERG ve TEGV'in 2016 yılında gerçekleştirdiği Çocukların Gözünden Okulda Yaşam Araştırma Raporu'ndaki verilerden faydalanarak öğrencilerin eğitim süreçlerindeki sorunları anlamak hedeflendi. 25 ilden 1991 öğrenci ile anket, 81 öğrenci ile de derinlemesine görüşmeler gerçekleştiren bu çalışma, öğrencilerin okul deneyimi ile ilgili kapsamlı bilgi edinmemize yardımcı oldu.

Bu çalışmanın sonuçları aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir:

- İkili öğretim
- Okulda güven ortamı ve şiddet
- Sosyal etkinlikler
- Eğitim ve gelecek algısı
- Akademik başarı & derse katılım

Meseleleri Belirleme Süreci

Hem mesele belirleme sürecinde hem de meselelerin arka planını oluşturmasında bir araç olarak kullanılan sorunlar araştırması tamamlandıktan sonra masa başı araştırma, uzman çalıştayı ve saha araştırmasında elde edilen tüm veriler bir araya getirildi ve bir kesişim kümesi oluşturulmaya çalışıldı. Böylece her üç çalışmada da değinilen en temel sorunları bir araya getirmek amaçlandı. Bu çalışmanın sonucunda karşımıza çıkan sorunlar en çok etkilenen/etkileyen paydaşlara göre, yani öğretmen, öğrenci ve veliler şeklinde gruplandırıldı. Sonrasında ise bu üç paydaş arasındaki etkileşim incelendi. Son olarak da öğrenme alanlarını ilgilendiren konu başlıkları bir araya getirilerek bütünsel bir yaklaşım geliştirildi.

Bu çalışmanın sonucunda eğitim alanında belirlediğimiz ortak konular aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Öğrencileri etkileyen sorunlar

- İhtiyaçlara, ilgi ve becerilere ve yeteneklere uygun eğitim sistemi olmamasından dolayı öğrencilerde motivasyon kaybı yaşıyor.
 - Mevcut eğitim sistemi öğrencilere beceri kazandırmıyor.
 - Seçmeli dersler ve kulüp faaliyetlerinin yetersiz ve/veya etkin uygulanmıyor.
 - Eğitim sistemi esnek değil, öğrencinin sürece katılmadığı bir eğitim sistemi var.
- Öğrencilerin tasarlayabildiği ve tasarım sürecine dahil olabildiği bir sistem gereksinimi var.
- Öğrencinin öz motivasyon ve otonomi sahibi olabileceği bir sistem eksikliğinden dolayı öğrencide aidiyet hissi oluşmuyor.
 - Eğitim, doğadan ve hayattan kopuk.
 - Dezavantajlı öğrencilerin bilgiye erişiminde fırsat eşitsizlikleri var. Bu dezavantajlı öğrenciler, sınıf arkadaşlarının ve öğretmenlerinin empati eksikliği nedeniyle ayrımcılığa maruz kalıyor.
 - Öğrencinin tasarlayabildiği ve tasarım sürecine dahil olabildiği bir sistem eksikliğinden dolayı öğrencilerde aidiyet hissi, öz motivasyon ve otonomi oluşmuyor.

Öğretmenleri etkileyen sorunlar

- Öğretmenler, mesleki gelişimi için ihtiyaç duyacakları bilgiye nereden/nasıl erişebileceğini bilmiyor.
- Öğretmenlerin mesleki eğitimi yetersiz. Özellikle teknoloji kullanımı konusunda bilgi ve beceri eksikliği yaşıyorlar.
- Öğretmenler, idarecilerin yetersizliği ile ilgili sıkıntılarını dile getiriyor. Dayatmacı ve esnekliğe imkan tanımayan eğitim sistemi/idareci tutumu, öğretmenleri olumsuz etkiliyor.
- Öğretmenler, görüş ve fikirlerine hem velilerin, hem de okul idaresinin önem vermediğini düşünüyor.
- Öğretmenlerin empati eksikliği (öğrenciler arasında eşitsizliğe yol açan ayrımcı tutum)
- Öğretmenler, bürokratik işlemlerle boğuşmak zorunda kaldığından dolayı motivasyon kaybı yaşıyor. Öğretmenin öğrenmeye/öğretmeye ayırdığı zaman azalıyor.
- Öğretmenler eleştirel düşünce geliştirmekte zorluk çekiyor. Müfredat dışına çıkılamaması, belirli kalıplar içinde düşünmek zorunda kalınması, bunda önemli bir etken.

Velileri etkileyen sorunlar

- Veliler, çocuklar ve öğretmenler arasında ciddi bir iletişim kopukluğu var.
- Velilerin öğrenme sürecine (destekleyici bir biçimde) dahil olmaması. Ya ilgisiz, ya müdahaleci bir tutum sergilemesi
- Velilerin bilgi yetersizliği ve empati eksikliği velilerin eğitime dahil olma sürecini olumsuz etkiliyor.

Öğrenci – Öğretmen – Veli etkileşimi ile ilgili sorunlar

- Öğretmen-veli-öğrenci arasındaki etkileşimin yetersiz oluşu, eğitim sürecini her bir paydaş için olumsuz etkiliyor.
- Birbirinden öğrenmeye kapalı, tek taraflı, hiyerarşik bir eğitim ve öğrenme yolu, çocuğun, ailesinin ve öğretmenin eğitim sürecini olumsuz etkiliyor.
- Her üç paydaşın da birbirleriyle iletişim ekseninde etkin ve nitelikli bir rehberlik desteğine ihtiyacı var.

Öğrenme alanlarına ilişkin sorunlar

- Okullarda öğrencilerin ihtiyaç duyacağı kaynak/materyal eksikliği gözlemleniyor. Sınıflarda teknoloji ve diğer materyaller anlamında da donanım eksikliği var.
- Öğrenme alanlarının öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmesi ve potansiyellerini açığa çıkarması anlamında yetersiz. Eğitim “dört duvar arasında, fanus gibi bir ortamda” deneyimleniyor.
- İkili öğretim sistemi (sabahçılık- öğlencilik), öğrencilerin uyku düzeni, beslenme ve dinlenme, dolayısıyla okul deneyimini olumsuz etkiliyor.
- Eğitim değerlendirme süreci tamamen sınav ve not odaklı. Eğitimde sürece değil, sonuca önem veriliyor.
- Dersler kalabalık sınıflarda işleniyor. Yine sınıf/tesis yetersizliği sebebiyle uygulama içermesi gereken dersler uygulamaz işleniyor.
- Sanat, spor vb. dersler olmaması/etkin işlenmemesi. Bu sorunun en önemli sebebi de okullarda kütüphane, bilgisayar odası, spor salonu gibi alanların yetersiz oluşu.

Bu ortak alanlar altında gruplanan araştırma sonuçları, çeşitli iterasyon adımları sonucunda toplam üç ayrı mesele sorusuna dönüştürülmüştür:

- 1- Dezavantajlı grupların bilgi ve beceriye erişimini teknoloji aracılığıyla nasıl kolaylaştırabiliriz?
- 2- Öğrencilerin ilgi alanları, yetenekli oldukları alanlar ve ihtiyaçlarına göre özelleşebilen bir model için teknolojiyi nasıl kolaylaştırıcı olarak kullanabiliriz?
- 3- Etkileşimi ön plana çıkaran, birbirinden öğrenmeye olanak sağlayan ve yetkinlikler

geliştirmeyi teşvik eden öğrenme ortamlarını nasıl tasarlayabiliriz?

KAYNAKÇA

Eğitim Reformu Girişimi (2016). Türkiye’de Ortaöğretimde Kapsayıcı Eğitim Durum Analizi. Kasım 2016’da şuradan erişildi: http://www.egitimreformugirisimi.org/sites/www.egitimreformugirisimi.org/files/ERG_KapsayiciEgitim_DurumAnalizi.pdf

Eğitim Reformu Girişimi (2015). Eğitim İzleme Raporu 2014-15 Özet Değerlendirme. Ocak 2017’de şuradan erişildi: http://www.egitimreformugirisimi.org/sites/www.egitimreformugirisimi.org/files/enews/EIR2014_OzetDegerlendirme.04.12.15.Web.pdf

Eğitim Reformu Girişimi (2016). Eğitim İzleme Raporu 2015-16. Ocak 2017’de şuradan erişildi: <http://www.egitimreformugirisimi.org/sites/www.egitimreformugirisimi.org/files/EIR2015-16.17.11.16.web.pdf>

Eğitim Reformu Girişimi & Anne Çocuk Eğitim Vakfı (2016). Her Çocuğa Eşit Fırsat: Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminin Durumu ve Öneriler. Ekim 2016’da şuradan erişildi: <http://www.egitimreformugirisimi.org/sites/www.egitimreformugirisimi.org/files/ACEV-ERG.Rapor.21.03.16.rev1.web.pdf>

Eğitim Reformu Girişimi & Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (2016). Çocukların Gözünden Okulda Yaşam. Eylül 2016 tarihinde şuradan erişildi: <http://www.egitimreformugirisimi.org/sites/www.egitimreformugirisimi.org/files/ERG.TEGV.%C3%87GOY.Ara%C5%9Ft%C4%B1rmaRaporu.09.08.16.pdf>

Eğitim Reformu Girişimi (2014). Fatih Projesi Eğitimde Dönüşüm İçin Bir Fırsat Olabilir Mi? Politika Analizi Ve Önerileri Ekim 2016 tarihinde şuradan erişildi: http://www.egitimreformugirisimi.org/sites/www.egitimreformugirisimi.org/files/ERG_Fatih%20Projesi.pdf

Human Rights Watch (2016). “Geleceğimi Hayal Etmeye Çalıştığımda Hiçbir şey Göremiyorum”: Türkiye’deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller – Kayıp Nesil Olmalarını Önlemek Kasım 2016 tarihinde şuradan erişildi: https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/turkey1115tu_web.pdf

World Economic Forum (2015). New Vision for Education Unlocking the Potential of Technology. Eylül 2016 tarihinde şuradan erişildi: http://www3.weforum.org/docs/WEFUSA_NewVisionforEducation_Report2015.pdf